

و آزار سازی می‌باشد و جوامع بر اساس اصول اولیه و مبنای فوق شکل می‌گیرند و کلیه فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در برهه‌های مختلف و در کشورهای مختلف به شکل‌های مختلف و در سطوح مختلف و در ابعاد مختلف صورت می‌گیرد و در این راستا به نظر می‌رسد که در آینده نزدیک شاهد تغییراتی در نحوه زندگی و فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی خواهیم بود و این تغییرات در نتیجه پیشرفت‌های علمی و فناوری است که در حال حاضر در دسترس ما قرار دارد و این تغییرات در واقع بازتابی از تغییرات کلی در جامعه است و این تغییرات در واقع بازتابی از تغییرات کلی در جامعه است و این تغییرات در واقع بازتابی از تغییرات کلی در جامعه است.

گفتگوی تمدن‌ها و فن‌آوری اطلاعات

دکتر محمدرضا بیک‌زاده

چکیده

ایده گفتگوی تمدن‌ها در مقابل ایده تقابل تمدن‌ها، درخشش عمومی بیشتری یافت و از اهمیت ویژه‌ای در سطح ملی و بین‌المللی برخوردار شد و اگر از ابعاد گوناگون مورد بحث و بررسی قرارگیرد شاید بتواند قرن بیست و یکم را صورت دیگری بخشد. از آنجا که فن‌آوری اطلاعات سهم ویژه‌ای در قرن آینده ایفا خواهد کرد، در این مقاله سعی شده است تا رابطه بین فرهنگ و تمدن و این فن‌آوری مورد بحث قرارگیرد تا دیدگاه‌هایی را برای استفاده از فن‌آوری اطلاعات در گفتگوی تمدن‌ها ارائه نماید. موضوعاتی که در این راستا مورد بحث قرار گرفته عبارتند از: بررسی نقش فن‌آوری اطلاعات در مفاهیم فرهنگ و تمدن خصوصاً قدرت انتقال و ارتباط، بررسی اثر قدرت انتقال و ارتباط فرهنگ‌ها و تمدن‌ها در تحولات و جهت‌گیری آنها، ترسیم تصویری از فرهنگ و تمدن آینده و نحوه حضور فن‌آوری در متن فرهنگ‌ها، ارائه نقطه نظرانی برای گفتگوی تمدن‌ها.

امید است این مقاله منظر جدیدی را برای بررسی بیشتر

ایده گفتگوی تمدن‌ها ایجاد نماید.

مقدمه

امروزه مقوله گفتگوی تمدن‌ها از اهمیت ویژه ملی و بین‌المللی برخوردار شده و مباحث مختلفی از دیدگاه‌های متفاوت به آن تا به حال طرح شده است. یکی از مباحثی که تاکنون کمتر بدان پرداخته شده بررسی نقش فرآیند فن‌آوری خصوصاً فن‌آوری اطلاعات در شکل‌گیری، دوام، تکامل و توسعه فرهنگ و تمدن بشری در گذشته، حال و آینده بوده است.

در این مقاله سعی شده است ابتدا با تعمق در مفاهیم و عوامل مؤثر در مقوله فرهنگ و تمدن، عناصر اصلی آنها شناخته و نقش فن‌آوری اطلاعات در عملکرد آنها تبیین شود. در بخش دوم، باتکیه بر عناصر اصلی فوق، روند تکاملی فرهنگ‌ها و تمدن بشری در دوره‌های مختلف تاریخی مورد بررسی قرار گرفته و نقش فن‌آوری اطلاعات در تحولات تاریخی بحث می‌شود. بخش سوم، شامل بحث پیرامون ویژگی‌های فرهنگ و تمدن در جامعه اطلاعاتی (Information Society) برای ترسیم افق‌های آینده می‌باشد. پایان بخش مقاله شامل راه‌کارهای پیشنهادی برای گفتگوی تمدن‌ها می‌باشد.

بخش اول: فرهنگ، تمدن و فن‌آوری اطلاعات

شناخت عمیق ماهیت فرهنگ، تمدن و عناصر اصلی در شکل‌گیری، بقاء، تغییر و تکامل فرهنگ‌ها و تمدن‌ها براساس تعاریف و توصیفات متنوع موجود از فرهنگ و تمدن زمینه‌ساز تبیین نقش فن‌آوری اطلاعات در فرهنگ و تمدن بشری می‌باشد. هدف این بخش تعیین عناصر اصلی موردنظر با بررسی مفاهیم فرهنگ، تمدن و فن‌آوری می‌باشد.

فرهنگ: به طور کلی انسان، برخلاف برخی از موجودات که اجتماعی زندگی می‌کنند، اجتماع را می‌سازد تا زندگی کند. از اصول اولیه و مبانی این اجتماع استمرار زندگی، امنیت و میل به تکامل مادی و معنوی می‌باشد. حاصل فعالیت‌های انسان برای حفظ این اصول، مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری مشترک را در غالب زبان‌ها، باورها، هنرها، مذاهب، آداب و رسوم، مهارت‌ها و خلق و خوها ایجاد می‌کند که در طول همزیستی و همگرایی افراد اجتماع باعث تبلور فرهنگ خاص آن اجتماع می‌شود. اگرچه انسان‌ها دارای ویژگی‌های مشترک مانند قدرت تفکر، اندیشیدن، خلاقیت، بیان

و ابزارسازی می‌باشند و جوامع براساس اصول اولیه و مبانی فوق شکل می‌گیرند ولی حاصل فعالیت‌های انسانی در فرهنگ‌های متفاوت تجلی می‌کند. یکی از عوامل تفاوت و تنوع در فرهنگ‌ها، می‌تواند محدودیت‌های طبیعی و جغرافیایی و شرایط زمانی محسوب شود.

رشد فرهنگ مصر در دوران‌های اولیه در مقایسه با دیگر قبایل کنار رود نیل، بیانگر اصلی نبودن اثر موقعیت جغرافیایی و طبیعی در مقوله فرهنگ می‌باشد. شرایط زمانی حاکم بر جوامع انسانی از دو جنبه قابل توجه، بررسی و تأمل می‌باشد. موقعیت و قدرت جوامع وابسته به توان بکارگیری و سازماندهی و همسوسازی نیروهای موجود در اجتماع و در یک کلام مدیریت جوامع می‌باشد. هر اجتماعی، زمانی رشد فرهنگی قابل توجهی را از خود نشان داده است که دارای مدیریت قدرتمند بوده است ایجاد انجام در باورها، قدرت بیان قوی و قدرت انتقال افکار و ایده‌های مدیریت به لایه‌های مختلف و استمرار (آموزش) انتقال از عوامل حضور مدیریت قوی در اجتماع می‌باشد که تجلی آن در زمان‌های خاصی برای یک جامعه ممکن می‌شود.

موقعیت زمانی ظهور یک فرهنگ با توجه به موقعیت فرهنگ‌های قوی دیگر، نیاز بسیار مهم است. زیرا ممکن است فرهنگ‌های همسایه، همزمان باعث تقویت یا تضعیف یکدیگر گردند. بنابراین تعیین کننده اثرات فرهنگ‌ها بر یکدیگر نه تنها به قدرت انتقال بلکه به قدرت ارتباط آنها بستگی دارد. قدرت ارتباط و قدرت انتقال در جوامع در دوره‌های مختلف، وابسته به میزان دانش، ابزار و فن‌آوری انتقال و ارتباط موجود در آن دوره زمانی می‌باشد. لذا می‌توان نتیجه گرفت که عناصر اصلی در رشد و توسعه‌ی فرهنگ‌ها قدرت انتقال و قدرت ارتباط هستند. وجود قدرت انتقال در جامعه از طریق آموزش، اطلاع‌رسانی، مراسم مذهبی، ملی و حتی صدور دستورات و... باعث ایجاد شرایط لازم برای مدیریت قوی جامعه می‌باشد. بعلاوه لازمه تحقق گسترده انتقال، که از طریق ایجاد راه‌ها، پیک، دیدن و شنیدن و... امکان‌پذیر است، وابسته به قدرت ارتباط می‌باشد. لذا هرچه قدرت ارتباط و انتقال در یک جامعه قوی‌تر باشد، بقا و اثرگذاری آنها دوام و قدرت بیشتری خواهد داشت.

بنابراین راز بقا و میزان اثرگذاری فرهنگ‌ها از نسلی به نسل دیگر، از طبقه‌ای به طبقه دیگر و از جامعه‌ای به جامعه دیگر را می‌توان با قدرت انتقال و ارتباط در آن جامعه

ارزیابی نمود. لازم به ذکر است که کیفیت فرهنگ رابطه‌ی مستقیمی با قدرت ارتباط ندارد. بدین معنی که ممکن است فرهنگ ضعیفی بخاطر در اختیار داشتن قدرت انتقال و ارتباط اثرگذاری بیشتری بر دیگر فرهنگ‌ها حتی با غنای بیشتر و قدرت انتقال و ارتباط کمتر داشته باشد.

با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از شخصیت افراد یک اجتماع تحت تأثیر فرهنگ حاکم بر آن جامعه می‌باشد و قدرت فرهنگی می‌تواند حتی برای انسان‌ها مرگ و حیات را تکلیف کند، لازم است علاوه بر توجه به کیفیت فرهنگ‌ها به قدرت انتقال و ارتباط فرهنگ‌ها نیز توجه نمود. تمدن: کلمه‌ی تمدن اولین بار در اوائل قرن نوزدهم مورد استفاده قرار گرفت حداقل شاخص برای تمدن "توان نوشتن" معرفی شده است که می‌تواند سبب قدرت انتقال و ارتباط محسوب گردد. «کلمه» در کتب آسمانی منشأ خلقت است و نهادی از آگاهی و دانش است و مدت‌ها باستان‌شناسان فرهنگ‌هایی را که فاقد توان نوشتن بودند، فاقد تمدن می‌پنداشتند. کلمه، زبان و خط اولین ابزار فن‌آوری اطلاعات محسوب می‌شوند که امکان انتقال مفاهیم و ارتباط را در ابتدائی‌ترین شکل مهیا می‌کند، به طور کلی تمدن، حاصل کنش و واکنش‌های ذهنی و عینی منظم و سازماندهی شده فرهنگ‌هاست که عمدتاً در فن‌آوری متبلور می‌شود. از وسائل شکار اولیه تا دانش کشاورزی و احداث بناهای عظیم تا ایجاد راه‌ها و ابزارهای ارتباطی در دنیای قدیم و جدید همه و همه از مصادیق تمدن محسوب می‌گردند و تمدن‌هایی گسترش یافته‌اند که ابزارهایی برای افزایش قدرت ارتباط را ایجاد نموده‌اند. تمدن‌هایی که قدرت انتقال خود را افزایش داده‌اند، دوام و بقا یافته‌اند و اثرگذاری بیشتری داشته‌اند.

فن‌آوری اطلاعات: امروزه حاصل عمده فن‌آوری‌های ایجاد شده در طول تاریخ، برای ارتباط و انتقال در مجموعه فن‌آوری اطلاعات، خلاصه شده است. این فن‌آوری که از پیوند فن‌آوری ارتباطات و کامپیوتر بوجود آمده است، شامل کلیه فن‌آوری‌هایی است که برای تولید و استخراج، ذخیره و بازیابی، پردازش و توزیع و نشر دانش و اطلاعات ایجاد شده است. براساس این تعریف کلی، خط و زبان، سنگ نبشته‌ها، بانک‌های اطلاعاتی، چاپ، تلفن و تلویزیون و رادیو، روزنامه‌ها و شبکه‌های کامپیوتری همه و همه در حوزه فن‌آوری اطلاعات قرار می‌گیرند. لذا حضور این فن‌آوری را می‌توان در تمام

شئونات زندگی اجتماعی در طول تاریخ گذشته و حال و آینده مشاهده نمود. ارتباط مفاهیم فرهنگ، تمدن و فن‌آوری در این بخش مورد بحث قرار گرفت و فن‌آوری اطلاعات به عنوان ابزاری بنیادین در ایجاد قدرت انتقال و ارتباط که از مبانی رشد و توسعه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها هستند مطرح گردید. در ادامه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها در دوره‌های مختلف تاریخی، از دیدگاه فن‌آوری اطلاعات بر اساس تعاریف ارائه شده، مورد بررسی قرار می‌گیرند مقدمه‌ای باشد برای ترسیم تصویری از فرهنگ و تمدن در آینده.

بخش دوم - بررسی مسیر تحولات فرهنگی‌ها و تمدن در دوره‌های تاریخی

از دیدگاه فن‌آوری اطلاعات در این بخش قبل از بررسی فرهنگ و تمدن دوره‌های تاریخی نحوه‌ی ایجاد فن‌آوری و حضور آن در فرهنگ و تجلی آن در تمدن طی مراحل ساده‌ای مدل می‌شود. مدل ارتباط فن‌آوری، فرهنگ و تمدن؛ اگر یک جامعه به صورت یک سیستم کامل در طول زمان از نظر فن‌آوری مورد بررسی قرار گیرد، مراحل زیر را می‌توان برای تبدیل یک نیاز به یک تمدن مدل کرد.

الف: مراحل تبدیل نیاز به فن‌آوری

- ۱- تدوین نیازمندی و معنوی برای استمرار زندگی و امنیت یا تکامل فردی و اجتماعی
- ۲- مکاشفات علمی (نظری، تجربی، آزمایشگاهی و...)
- ۳- ارائه راه‌حل (نمونه‌سازی، ایده پردازی و...)
- ۴- استفاده عملی (عمومی شدن، کاربردی شدن)

ب: مراحل تبدیل فن‌آوری به رفتار خاص در فرهنگ

- ۱- بکارگیری گسترده عمومی (اقبال از ایده، روش، نظر، فن‌آوری و رفع نقائص)
- ۲- نفوذ در زندگی عمومی و حوزه‌های مختلف آن به طوری که بدون آن چرخه زندگی دچار مشکل شود (چراغ برق)

ج: مراحل تبدیل فرهنگ به تمدن

- ۱- تجلی رفتارهای جدید در نحوه تفکر / روش زندگی و امکان آموزش آن به

عنوان نظم جدید

۲- تجلی فرهنگ جدید به شکل تغییر ارزشهای پایه و فعالیت‌ها را هدف

۳- شکل‌گیری نیازهای جدید

هریک از مراحل ارائه شده در شرایط مختلف، نیازمند زمان خاص خود می‌باشد.

بعضی تمدن‌ها در برخی مراحل ضعف دارند و در برخی قدرت. اما نکته مهم این است

که مراحل فوق نیز ممکن است در برخی جوامع به طور مصنوعی تغییر کنند. به عنوان

مثال بسیاری از جوامع و تمدن‌ها (خصوصاً امروزی) که بدون توجه به مرحله الف وارد

مرحله ب و حتی گاهی مرحله ج می‌شوند. این پدیده نیز گاهی اوقات بواسطه قدرت

انتقال و ارتباط فرهنگ‌های دیگر بریک فرهنگ ضعیف قابل رویت می‌باشد. پرواضح

است که فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی که کلیه مراحل را به صورت طبیعی طی کنند از استحکام

و قدرت بیشتری نسبت به اشکال دیگر برخوردار خواهند شد.

از نظر نقش مردم در مراحل مختلف می‌توان گفت در مرحله اول تحقیقات و علوم و

متخصصین و اندیشمندان و محققین و استراتژیست‌های ملی نقش اصلی را بازی

می‌کنند و در مرحله دوم بازار و بازرگانان و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و مبلغان

محصولات گرداننده فعالیت‌های اصلی هستند.

مرحله سوم نیز در طول تاریخ توسط مردم و رهبران مردم محقق می‌گردد.

با توجه به نقش فن‌آوری در هر مرحله می‌توان گفت که در مرحله اول مردم نیازمند

ابزار قدرت انتقال قوی و ابزار ارتباطی بسیار قدرتمند ولی محدود هستند اما اعضاء

مؤثر در مرحله دوم بیشتر نیازمند قدرت ارتباط می‌باشند و مؤثرترین اعضاء در مرحله

سوم باید بتوانند بخوبی از قدرت انتقال و ارتباط جهت رشد و توسعه فرهنگ و تمدن

استفاده نمایند نحوه مدیریت بکارگیری فرهنگ، تمدن و فن‌آوری‌ها توسط مدیران و

رهبران جامعه، خود عامل تعیین‌کننده‌ای در موقعیت فرهنگ‌ها و تمدن‌هاست.

بخش سوم: مروری بر فرهنگ و تمدن‌های دوره‌های تاریخی:

عصر کشاورزی: مراحل «تبدیل نیاز به تمدن» در این دوره از پیچیدگی خاصی

برخوردار بوده است. نیاز انسان‌ها به تهیه مستمر غذا و نیاز به احساس امنیت قبائل

کوچک را به سوی زندگی در محیط‌های قابل کشاورزی سوق داد. دانش مورد نیاز در

این عصر در حد دانش کشاورزی و ساختن بناهای بزرگ و کوچک محدود می‌شد و اعتقادات و باورها با گستره محدود و بسیار ساده بودند. نیروهای پر قدرت این جوامع، صاحبان ارزش پایه این دوره، یعنی زمین و رعیت بودند و جنگ‌ها نیز برای گسترش ارزش پایه برپا می‌شد: سبیل‌های قدرت و تمدن نیز در این دوره نتیجه کار بردگان بر مصالح خاکی و سنگی، یعنی بناهای عظیم و سنگ نوشته‌ها بود. ضعف قدرت انتقال باعث می‌شد نظرات و باورهای عمیق متفکران این دوره تنها از طریق نوشتن برسوسنت برای افراد قابل استفاده باشد. از نظر قدرت ارتباطی، فرهنگ‌هایی که امکان استفاده از راه‌های خاکی و آبی را مهیا کرده بودند، امکان توسعه‌ی فرهنگ خویش را به نقاط دیگر فراهم آوردند. به عنوان مثال تمدن‌هایی مثل تمدن مصر که دارای قدرت انتقال مؤثر برای استمرار حیات خود بود، به دلیل ضعف قدرت ارتباط توسعه چشمگیری نیافت. در حالی که تمدن‌های باستان ایران و روم به دلیل استفاده از راه‌ها و پیک‌ها و قدرت مدیریت برتر امکان تسلط بر اراضی پهناوری را بدست آوردند.

اثر متون مذهبی نیز در این دوران انگیزه‌های بسیاری را برای ایجاد قدرت ارتباط و انتقال فراهم آورد، زیرا که بازنویسی متون مذهبی بواسطه نیاز معنوی مردم اهمیت می‌یافت. ادامه این نیاز منجر به اختراع صنعت چاپ شد و سرعت و قدرت انتقال و ارتباط را به شدت افزایش داد و نقطه عطفی شد در ثبت و انتشار آراء و عقاید و دانش‌های آن عصر. توسعه تئوری‌ها و گسترش آن، اختراعات و اکتشافات بیشتری را باعث شد و ابزار جدید مانند ماشین بخار تحول دیگری در قدرت ارتباطات پدید آورد. اواخر این دوره با بکارگیری فن‌آوری‌های جدید و حضور گسترده فن‌آوری در فرهنگ‌ها مقدمه‌ی پیدایش دوره صنعتی گردید.

دوره صنعتی: فرهنگ جدید نیازهای جدیدی به دنبال داشت. قدرت تولید انبوه کارخانه‌ها بازار بزرگتری طلبید، و در نتیجه ارزش پایه، به مواد اولیه و کارگر تبدیل گردید و ابزار و راه‌های ارتباطی، برای توزیع محصولات کارخانه‌ها به بازارهای جدید، توسعه یافت. قطار و اتومبیل، هواپیما، کشتی، تلفن و روزنامه، سینما، و تلویزیون آثار فن‌آوری ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات مورد استفاده عموم قرار گرفت و پیرو آن فرهنگ و تمدن جدیدی شکل گرفت. انگیزه‌ها جنگ‌ها نیز برای دستیابی به مواد اولیه و کارگر و ایجاد بازارهای جدید قوام یافت. سبیل تمدن در این عصر به صنعت و محصولات صنعتی

تبدیل شد. قدرت انتقال نیز از طریق ساختارهای اجتماعی، مدارس و دانشگاه‌ها و کتاب‌ها و غیره نیز به مرحله جدیدی وارد شد و مرزهای جدید را، گستره نفوذ محصولات صنعتی کشورها تعیین کرد. هزینه بسیار زیاد ارتباطات فیزیکی و نیاز مردم به داشتن صنعت ارتباطات و انتقال قوی‌تر، مردم را به سوی استفاده از مخابرات و کامپیوتر سوق داد و دسترسی به اطلاعات و امکان ارتباط همگانی عمومی‌تر شد. لذا مقدمات عصر فراصنعتی از اوایل دهه ۹۰ فراهم شد.

دوره فراصنعتی: ارزش پایه در این دوره را مهارت‌ها و تخصص‌ها تشکیل دادند. اطلاعات عمومی مردم و امکان تولیدات ابتدائی فراگیر شد و جزء فرهنگ جدید شد. قدرت ارتباط و انتقال به حد اعلائی خود رسید و نیازها در حد دانش تخصصی محدود شد. جنگ‌ها در اثبات قدرت تخصصی به وقوع پیوست و مرزهای طبیعی که جای خود را با مرزهای توزیع کالا تعویض کرده بود، توسط دانش‌ها و مهارت‌های تخصصی جایگزین شد و سمبل قدرت به فن‌آوری اطلاعات تبدیل شد.

نکته مهم در این دوره، تفکیک قدرت انتقال و ارتباط از محتوای فرهنگ می‌باشد. همان‌طور که اشاره شد بکارگیری ابزار تمدن جدید در کشورهایی که ترکیبی از شرایط فرهنگی عصرهای گوناگون را شامل می‌شوند، امکان‌پذیر است. لذا این امکان که باعث افزایش قدرت ارتباط و انتقال جوامع شود از طرفی می‌تواند باعث تضعیف فرهنگی استفاده‌کننده شود و از طرف دیگر اگر بکارگرفته شوند، می‌توانند رشد و توسعه فرهنگی را برای استفاده‌کننده به ارمغان آورد.

گسترش فن‌آوری‌ها در دوره فراصنعتی تغییرات بنیادی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی سیاسی و اجتماعی و حتی نظامی ایجاد خواهد کرد که در بخش بعدی تصویری از آن ارائه خواهد شد.

بخش چهارم: فرهنگ و تمدن در جامعه‌ی اطلاعات

امروزه دانش بشر هر پنج سال دو برابر می‌شود. فشار ناشی از درخواست نیروی بازار و اشتغال و فشار نیروهای سیاسی برای تحقق شعار «حق دانستن و ارتباط برای عموم مردم» و همچنین تمایل مردم به رفع نیازهای مادی و معنوی و امنیت و استمرار

زندگی اجتماعی از طریق ایجاد ارتباط گسترده و آموزش مستمر، مجموعه فن‌آوری اطلاعات را از یک طرف باعث حضور همه جانبه فن‌آوری اطلاعات در تمامی شئون مردم می‌شود. و از طرف دیگر فعالیت‌های انسان‌ها عمدتاً از طریق شبکه‌های ارتباطی و استفاده از فن‌آوری‌های جدید برای افزایش قدرت انتقال انجام می‌شود. در این دوره، اطلاعات و دانش ارزش پایه را خواهد داشت و مرزها را، افکار و عقاید و ارزش‌های کیفی آنها تعیین می‌کنند. جنگ‌ها نیز اگر صورت بگیرند برای جلوگیری از نفوذ فرهنگ‌های قوی به ضعیف‌تر خواهد بود. اما نهایتاً با رسیدن به نقطه تعادل (یعنی دانش مشترک) دیگر فرهنگ‌ها و تمدن‌ها تفاوت عمده‌ای با یکدیگر نخواهند داشت و در حد تفاوت شرایط محیطی و برخی از اختلافات ارزشی متفاوت خواهند بود. رهبری فرهنگی در این دوره نقش بسیار مهمی را در تقویت فرهنگ ایفا خواهد نمود. زیرا که منطقی و فلسفه‌های نظری واقع‌نگر، خواهند توانست با استفاده از قدرت انتقال و ارتباط سیطره خود را بر بخش عمده‌ای از جهان توسعه و حفظ نمایند. خصوصاً اینکه تنها این نوع رهبری در آینده قادر به پاسخگویی نیازهای معنوی و امنیت روحانی مردم خواهد بود. شایان ذکر است که این تصویر تخیلی از فرهنگ و تمدن آینده منطقی‌تر می‌تواند محقق گردد. همان‌طور که آرزوی بشر برای پرواز، روزی تخیلی می‌نمود ولی در حال حاضر از ضروریات زندگی به شمار می‌آید.

لذا فرهنگ‌ها و تمدن‌ها در هر مرحله‌ای از دوره‌های تاریخی که قرار داشته باشند و یا ترکیبی از ویژگی‌های هر یک از دوره‌ها را داشته باشند، دارای قدرت خاصی در ایجاد ارتباط و انتقال دیدگاه‌های خود می‌باشند. یعنی در عصر اطلاعات می‌توان به کمک فن‌آوری اطلاعات، که تقریباً مستقل از محتوای ارزش فرهنگ مولد آن قابل استفاده است از قدرت تفکر منطقی و مطابق با واقع و اصیل، تحت رهبری صالح در استفاده و عرصه جهانی حضور مثبت و مؤثر داشت. در غیر این صورت گفتگوی تمدن‌ها، بدون کنترل و با هدایت دیگران، محقق خواهد شد.

بخش پنجم: گفتگوی تمدن‌ها و راه کارهای پیشنهادی

در بخش‌های قبل در مورد وضعیت تمدن‌ها بحث شد و تصویری از آینده فرهنگ‌ها و تمدن‌ها ترسیم گردید. در این بخش هدف، بیان مدلی برای گفتگوست. انواع تمدن و

فرهنگ به طور اجمالی در بخش‌های گذشته بررسی شد، گفتگو و مذاکره بین فرهنگ‌ها و تمدن‌ها را می‌توان با تجزیه و تحلیل وضعیت هر فرهنگ و نیازها و توانائی‌های آنها شروع کرد و بعد با شناخت اهداف طرفین به مذاکره و گفتگو پرداخت و برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، تلاش کرد. در این مقاله می‌توان با استفاده از فن‌آوری اطلاعات قدرت انتقال و ارتباط جامعه را بالا برد و سعی کرد با تکیه بر دیدگاه‌های اصیل و جامع در فرهنگ جامعه، هدایت یک حرکت جهانی را آغاز کرد. هدف گفتگو، می‌تواند اصالت دادن به قدرت کلام صالحان، مبتنی بر عقل و فطرت انسانی، برای ایجاد تعادل در مسیر حرکت به سوی تکامل بر بستر فرهنگ و دانش مشترک باشد. تضمین استمرار زندگی و امنیت انسان‌ها بر اساس هدف فوق باشد. موضوع گفتگو، می‌تواند پیرامون چگونگی رفع موانع و مشکلات مادی و معنوی مردم، برای ایجاد، تقویت و گسترش فرهنگ و دانش مشترک جهانی و بهینه‌سازی رابطه بین سیاست و مدیریت منابع جهانی باشد. هر یک از محورها و موضوعات فوق در مراحل بعدی قابل تفسیر و تجویز به زیر عنوان‌های جزئی‌تر می‌باشد. طرفین گفتگو می‌توانند نمایندگان نسل‌ها از فرهنگ‌های مختلف باشند و یا نمایندگانی از متفکرین و ثنوری پردازان. البته گفتگوی نمایندگان حکومت‌ها نیز می‌توان زمینه‌ساز حرکت آفرین و تضمین کننده نتیجه گفتگوها باشد. لازم به یادآوری است که در آینده با ایجاد قدرت انتقال و ارتباط برای کلیه اقشار و افراد جامعه از فرهنگ‌های مختلف، زمینه‌های گفتگوی تمدن‌ها به طور طبیعی فراهم می‌آید و اگر این زمینه‌سازی با مشارکت همه‌ی کشورها در جهان ایجاد شود مقدمه‌ای خواهد شد تا عدالت اطلاعاتی برقرار، و تلاش‌ها در جهت نیل به اهداف مورد نظر هدایت شود.

بخش ششم: نتیجه‌گیری

در بخش اول این مقاله پس از بررسی مفاهیم فرهنگ و تمدن، مفاهیم «قدرت انتقال» و «قدرت ارتباط» به ترتیب از مهم‌ترین عناصر برای رشد و توسعه فرهنگ‌ها و

تمدن‌ها شناخته شدند و انطباق تکامل فن‌آوری اطلاعات با رشد و توسعه قدرت انتقال و قدرت ارتباط در فرهنگ و تمدن جوامع بحث شد. در بخش دوم، ابتدا مراحل تکرارپذیر تبدیل «نیاز به تمدن» بدل شد و عوامل مؤثر در آن مشخص گردید. نقش قدرت انتقال و قدرت ارتباط نیز در هر یک از مراحل مدل بررسی شد و اهمیت جایگاه مدیریت ارزش‌ها، فن‌آوری‌ها و نیروهای موجود شکل‌گیری فرهنگ‌ها و تمدن‌ها جوامع مختلف مورد بحث قرار گرفت. برای شناخت مسیر رشد و توسعه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها در بستر فن‌آوری اطلاعات و با استفاده از ابزارهای هر دوره، نگاهی اجمالی به سیر تاریخی جوامع با توجه به نقش فن‌آوری اطلاعات شد و روند عملکرد عناصر کلیدی یعنی قدرت ارتباط و انتقال در این دوران مورد شناسایی قرار گرفت. بر اساس شناخت به دست آمده از روند رشد و توسعه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها و تکامل فن‌آوری اطلاعات، در بخش چهارم، تصویری از افق‌های آینده جوامع بر اساس مدل تبدیل «نیاز به تمدن» ارائه گردید. در بخش پنجم با توجه به جهانی که در آینده مرزهای آن را حوزه نفوذ اندیشه با رهبری صاحبان اندیشه‌های عمیق، جامع و صالح تعیین خواهند کرد، عناوین کلان برای گفتگوی تمدن‌ها ارائه شده است.

در پایان بر ضرورت افزایش قدرت ارتباط و انتقال، و ایجاد یک سیستم جامع برای تبدیل سیستماتیک «نیاز به تمدن» مبتنی بر استفاده از فن‌آوری اطلاعات در نار سازماندهی برای رهبریت جوامع نیازمند اندیشه‌های اصیل بر مبنای فطرت، به شدت تأکید می‌شود و یادآوری می‌شود که عدم توجه به تمامی ابعاد فوق، گفتگوی تمدن‌ها از پایین به بالا و از طریق فن‌آوری‌های در دسترس عموم مردم، البته بدون حضور اندیشمندان ما، حادث خواهد شد.

منابع

- R. Mansell & R. Silverstone. Communication by Design. 1996
 Michael Carrithers Opus. Why Human Have Culture. 1992
 Pyhillis K. Sokol. From EDI to Electronic Commerce. Mc Graw Hill 1995
 Global Networking 97 V.I , V.II ITU 1997
 Information Society ETSI 1995